

TÍÐARGREIN

Tórbjørn
JacobsenKarin
KjølbroHans Pauli
StrømSámal Petur
í GrundJógvan
SundsteinEdmund
JoensenJógvan
við Keldu

Jógvan við Keldu

fyrirverandi borgarstjóri, løgtings-
og landsstýrismaður

Hví sæst so ymist upp á tað

Flestu føroysku búskapar- og samfelagsfrøðingar hava útbúgving frá donskum universitetum, og eru sjávsagt merktir av tí umhvørvi, teir hava ferðast í hesi árin. Hesum koma teir heimaftur við

Okkara búskaparfrøðingar hava holla og viðkomandi útbúgving. Teir halda seg í tølum neyvt grundgeva fyri, at meginparturin av tí, ið fiski- og alivinnan gevur, eigur at enda beinleiðis í landskassanum. Hetta tykist jú so tiltalandi, “hetta er jú fólksins ogn”. T.v.s. at størsti parturin skal fara beinleiðis til almennan rakstur.

Útbúgving í sær sjálvum sigur ikki alt um tað, ein sum heild hevur lært, at tað fer í dýpdina í praksis. Hinvegin vísir útbúgvingin áhuga, eitt gott minni, dugnalig innlæringarevnir, uttan at hetta júst gerst gjøgnumbrot samfelagsliga í praksis.

Í okkara lítla og fólkaátæka landi er løgið, at frá geografiskum øki til annað, frá útbúgvingarumhvørvi til annað, ja, enntá millum familjur kunnu vera so víðfevndar meiningar um, hvussu landið rættast kann rekast og hvussu ymist inntøkur, íløgur, satsningar og útreiðslur skulu metast. – Men er tað nú so løgið?

Skrivborðið og vinnuligu satsningarnar

Tá teoriina umræður, so verður í øllum fornum ofta hildið innan tónleik, at hóast neyðugt við hollari teoretiskari útbúgving, er tað í seinasta enda, “hvønn musikkin sum heild fær burtur úr nóttunum”. – Her hava onnur kanska okkurt at læra.

Flestu føroysku búskapar- og samfelagsfrøðingar hava útbúgving frá donskum universitetum, og eru sjávsagt merktir av tí umhvørvi,

teir hava ferðast í hesi árin. Hesum koma teir heimaftur við.

At hesir síggja øðrvísi uppá, hvussu samfelagið kann rekast, sammett við føroyskar íverksetarar, sum hava útbúgvingar í heimlandinum og burturi og síðani ognad sær hópin av praktiskum royndum burturi, verið saman við sínum líkum í ymiskum umhvørvum, síðani hava satsað á egnum kroppi í vinnulivinum, er sjálvsagt.

Mangan er langt ímillum teori og praksis, frá rokniarkinum til vinnuligar satsningar og aftur til politisk krøv, tí “vinnan hevur ov mikið”. Hetta er altíð gott forsiðutilfar.

Hví frávelja útlenskar íløgur Danmark

Í hesum døgum kom órógvandi donsk kanning av serfrøðinginum Martin Kyed, í danska Tænketank – kanska “Grunagrunninum” – Cepos, sum breitt vísir fyrimunir og vansar í lítla landinum Danmark, sum hóast alt liggur geografiskt sera væl fyri: “Udlandet fravælger Danmark som investeringsland”. Her er nakað at læra.

Donsku fyrimunirnir eru m.a., at landið hevur gott undirstøðukervi, víðfevndar kompetansur, gott útbúgvingarstøði og flexiblan arbeiðsmarknað. Hetta røkkur tó stutt, tí m.a. kostnaðarstøðið, skattir og avgjöld eru ov høg, avkast á framleiðslu er ov lågt. Hetta køvur móguleikarnar fyri arbeiðspláss-um.

Víðari verður m.a. sagt: “Ikki einans danska kostnaðar- og skattastøðið eru ov tyngjandi fyri at tiltrekkja útlenskar íløgur. Eisini

Í okkara lítla og fólkaátæka landi er løgið, at frá geografiskum øki til annað, frá útbúgvingarumhvørvi til annað, ja, enntá millum familjur kunnu vera so víðfevndar meiningar um, hvussu landið rættast kann rekast og hvussu ymist inntøkur, íløgur, satsningar og útreiðslur skulu metast. – Men er tað nú so løgið?

aein óstøðug skattaskipan og ein óvinarligur retorikkur og umtala mótvegis altjóða fyrirkum, er ein forðing. Tí verður mælt til betri og støðugari karmar og tryggari framtíðar skattareglur, og at politikarar góðtaka viðurskiptir innan lógarinnar karmar”. M.a. sigur American Chamber of Commerce í Danmark m.a. “When considering Denmark, companies will ask themselves whether they really want to deal with a hostile environment when they don't have to”. – Er hetta ikki júst sötur tónleikur hjá ov mongum í Føroyum?

Hvussu við retorikkinum móti okkara egnu

Hetta er átøkt føroyska gerandisdegnum, men hjá okkum er tað longur av leið við ólátaða retorikkinum frá politikari síðu og frá búskaparfrøðingum ímóti okkara egnu, sum í veruleikanum hava lagt lunnar undir okkara væl-

ferðarsamfelag. Sum fyrr nevnt, so haldi eg, at meginpartur av okkara fjølmiðlum kenna seg so væl “og fyri so vítt heima” í hesum “álöpselskapinum”.

Onkuntíð hevur Vinnuhúsið gjørt ein vørr, og so tá álopini seinastu tíðirnar gjørdust eftirtrykkiliga næsk frá okkara frøðingum, at onkrir av kendu vinnulívsmennunum hildu, at nú var ov mikið. Eisini kom ein fin grein við greiðari rættleiðing frá uppsjóvarflotanum: “Tá 1 milliard gjørdist til 5 mio. krónur”!

Ja, hví sæst so ymist uppá tað í okkara 1399 ferkilometrum? – Er tað nú so løgið!

Vælfærðin hótt í longdini

Í fjør kom út áhugaverd bók undir heitinum “Det gode samfund”, sum sammetir tvey av eydnuríkastu londunum í heiminum, nevniliga Danmark og Sveis. Bæði londini eru góð at liva í, men sum eru komin til

hesa vælfærðina á so ymiskan hátt. – Her finnast áhugaverdar samanlíkingar og niðurstøður.

Ímóti endanum av bókini kemur høvundurin við eini álvarsligari ávaring um “lívið” í Danmark mótvegis Sveis, sum Føroyar eiga at fylgja væl við í: “Siden slutningen af 1940'erne er de offentlige udgifters andel af BNP nemlig vokset. Siden begyndelsen af 80'erne har teompoet i væksten været lavere, men der er alligevel tale om en vækst, og nu udgør den offentlige sektor så stor en del af økonomien, at den nødvendige balance mellem den offentlige og den private sektor har forskubbet sig. Det har blandt andet som konsekvens, at de fleste vælgere i dag enten er offentligt ansatte eller er på overførselsindkomst. Det indebærer i sig selv, at det er vanskeligt at genskabe balancen mellem den offentlige og den private sektor, og det er en trussel mod velfærdsstatens fremtid”.

Í hesum umhvørvinum hava okkara búskapar- og samfelagsfrøðingar havt sína dagligu gongd. – Er tað undarligt, at “so ymist sæst uppá tað”?

So kunnu okkara politikarar, búskapar- og samfelagsfrøðingar og fyri alt tað føroyski borgarin spyrja okkum sjálvi sum føroyingar, er tað hetta vit vilja við at leggja tyngri byrðar á primeru vinnuna og á tey fólkin, ið har eru í vinnu, fyri at í seinna enda at veita “Føroyum eina álvarsliga hóttan ímóti vælfærðarsamfelagsins framtíð”?

Danska kanningin hjá serfrøðinginum Martin Kyed, hjá Cepos, vísir m.a. **“.. ikki einans danska kostnaðar- og skattastøðið eru ov tyngjandi fyri at tiltrekkja útlenskar íløgur. Eisini ein óstøðug skattaskipan og óvinarligur retorikkur og umtala mótvegis altjóða fyrirkum, er ein forðing”**

(Hesin ólátaði retorikkur kennist eisini aftur í føroyska gerandisdegnum frá politikari síðu og frá búskaparfrøðingum ímóti okkara egnu, sum í veruleikanum hava lagt lunnar undir okkara vælfærðarsamfelag.)

Í fjør kom út bók undir heitinum “Det gode samfund”, sum sammetir tvey av eydnuríkastu londunum í heiminum, Danmark og Sveis. Í endanum av bókini verður m.a. sagt: **“....den private sektor har forskubbet sig. Det har blandt andet som konsekvens, at de fleste vælgere idag enten er offentligt ansatte eller er på overførselsindkomst. Det indebærer i sig selv, at det er vanskeligt at genskabe balancen mellem den offentlige og den private sektor, og det er en trussel mod velfærdsstatens fremtid”.**

(Í hesum umhvørvinum hava okkara búskapar- og samfelagsfrøðingar havt sína dagligu gongd.)